

Ännu allvarligare än denna atmosfär av ord-museum är dock en allmän torftighet i förklaringar och än värre mängden av felaktigheter. Psykos avfärdas rätt och slätt som "sinnessjukdom" och anankasm som "tvångsföreteelse". Psykoneuros är "funktionell psykos med gynnsam prognos" och psykopati "själslig abnormitet, själslidande". I sistnämnda avseende har alltså ordboken så föga kontakt med det faktiska språket att man tappat bort inte *ett* utan *två* skeden i betydelseförvandlingen; 30- och 40-talen då psykopatibegreppet användes som personlighetsbeskrivning och tiden därefter då dess enda funktion torde vara invektivets.

Särskilt betänkliga är också några förklaringar som till äventyrs kan missbrukas som övertalande definitioner, t ex "psykisk infektion = utbredning av psykiska rubbningar till andra genom smittsam efterhärming".

Nu är det naturligt lättare att ställa samman en terminologi vad gäller anatomi och kirurgi än vad gäller psykiatri med hänsyn till de komplicerade fenomen, som skall beskrivas med psykiatrisk terminologi. Men ingen kan komma ifrån detta problem genom att skylla på psykiatrins stökighet och psykiatrernas oenighet. Det finns trots allt en ganska bred samstämmighet bland olika kliniker och där det finns oenighet kan det påpekas i ordförklaringar. Möjligen krävs med hänsyn till problemens komplexitet här som eljest litet fler ord för psykiatrins vidkommande. Redigeringsmässiga synpunkter kan kanske därför tala för att hänskjuta ordförklaringarna för psykiatriska termer till ett särskilt avsnitt i ordboken, alternativt till en särskild bok. Det finns för övrigt hyggliga sådana böcker vad gäller amerikansk psykiatri, t ex *A Psychiatric Glossary*, utgiven av American Psychiatric Association.

Utgivarna måste naturligtvis klandras för de citerade tössigheterna. De har endera varit alltför slappa i sin uppgift eller valt anmärkningsvärt dåliga rådgivare på det psykiatriska området. Men den största kritiken får kanske vi ta åt oss som arbetar ute i den psykiatriska vården och som, så vitt jag förstår, låtit upplaga efter upplaga av denna terminologiska riksligare passera utan någon aktiv granskning.

Dessvärre är boken ifråga sannolikt inte möjlig att omedelbart ersätta med något annat liknande verk som inom somatisk medicin tar upp lika många och mer korrekt angivna termer. Det dröjer väl också ett tag innan vi får en ny utgåva. Man skulle önska att förlaget i väntan därpå försåg alla exemplar av Medicinsk terminologi med upplysningen att arbetet vad gäller psykiatri endast kan användas som rättskrivningslära.

Claes-Göran Westrin

Våra recensenter

Michael Bohman är professor i barnpsykiatri vid Umeå universitet och överläkare vid barn- och ungdomspsykiatriska kliniken, Umeå lasarett. **Claes-Göran Westrin** är blockchef för psykiatrisk vård i Skaraborgs län.

I dagens frågor

Red: Sten Söderberg

Barnomsorgen — stor valfråga

Som väntat blev barnomsorgen det stora paradnumret i både regeringens och oppositionens programdeklarationer då vårriksdagen kom i gång detta valår 1976. Samtliga partier från (m) till (vpk) vill bjuda sina barnföräldrar på nya förmåner.

I övrigt siktar naturligtvis alla in sig på de nytillkomna nya väljarna liksom på invandrarna, som i höst har kommunal rösträtt.

Barnmiljöutredningen (utredningsman Bror Rexed) framlade i slutet av 1975 sitt betänkande "Barnens livsmiljö" vari drogs slutsatsen att för att kunna förbättra barnens levnadsmiljö måste man i grund förändra samhället. Påståendet förefaller inte helt originellt.

Utredningen kommer med följande förslag:

- Den kommunala sociala centralnämnden bör få ett sista-handsansvar för barnens totala situation genom att bl a få en lagstadgad roll som remissinstans i kommunens allmänna planering.

För de utvecklingsstörda barnen har omsorgsnämnden i landstingen ett sådant ansvar för varje barns totala levnadsmiljö. Kommuner och landsting skulle dessutom kunna införa en särskild bevakning av barnens intressen inom varje nämnd genom

att utse en särskild tjänsteman som ansvarig.

● En "barnplan" bör enligt utredningen upprättas i varje kommun. Det är alltså en plan för all kommunal service som direkt eller indirekt berör barnen. Kommuninvånarna bör få möjlighet att ge sina synpunkter på den. Samma sak borde ske för landstingens service, anser utredningen. Vad gäller andra planförslag bör dessas konsekvenser värderas med hänsyn till konsekvenserna för barnen. Det gäller också länsstyrelsernas länsprogram.

● På regeringsnivå bör det finnas en samordnande grupp för bevakning av barnmiljöfrågor, en "barnmiljödelegation". Som parallell i fråga om uppgifter nämns jämställdhetsdelegationen. Dess uppgifter består i att stimulera och stödja myndigheternas arbete för jämställdhet samt åtgärder för detta inom landsting, kommuner, organisationer och näringsliv. Vidare skall den syssla med forsknings- och undersökningsarbete. På liknande sätt skulle "barndelegationen" beakta barnens intressen.

"Barns sommar" — nästa bud

Det nya året (valåret) hade just börjat då nästa bud kom i driven om barnomsorgen. Det var den stora barnstugeutredningen som framlade sitt delbetänkande "Barns sommar". "Kommunerna bör kartlägga behovet av sommarverksamheter för barn. En del av sommaren skall dag- och fritidshem kunna flytta ut sin verksamhet till någon sommargård," är klämman i detta aktstycke.

De förslag om barnomsorg under somrar och andra lov som ges gäller både förskolebarn och barn i skolåldern. Till grund för förslagen ligger utredningens tidigare betänkanden "Förskolan", "Barns fritid" och "Utbildning i samspel".

Sommarverksamheten för barn och ungdom bör enligt utredningen kunna fylla behovet av hel-

dagsomsorg och i vissa fall heldygnsomsorg. Det gäller både för de barn vars föräldrar arbetar eller studerar och för de barn som behöver särskilt stöd. Även andra barn bör kunna dra nytta av en allmän sommarverksamhet, heter det.

Utredningen föreslår att kommunerna kartlägger behoven av alternativa sommarverksamheter för barn. Insatserna för barns sommar bör knytas till de verksamheter som fungerar under övriga året.

Daghem och fritidshem föreslår vidare vara sommaröppna. Barnomsorgen bör därmed omfatta hela året. Också de barn som i vanliga fall inte är på daghem eller fritidshem bör under sommaren kunna få tillgång till en allmän fritidsverksamhet som bör erbjudas alla barn i bostadsområdet.

Utemiljön kring daghem och fritidshem måste också förbättras, anser utredningen. Vidare bör dagläger vid sjö, i skog och mark ordnas. Dag- och fritidshemmen föreslås också få möjlighet att flytta ut sin verksamhet under en del av sommaren till någon sommargård inom kommunen.

Folkrorelserna och föreningslivet har en omfattande fritidsverksamhet som utgör en väsentlig del av denna. Enligt förslaget bör därför ungdomsorganisationerna få ökade resurser för sommarverksamhet bland barn i skolåldrarna samt prioriteras vid eventuellt nya resursinsatser.

Vad gäller finansieringsfrågor i övrigt framhåller utredningen att det är väsentligt att föreningslivets verksamhet får ekonomiskt stöd från kommunerna.

Medel från allmänna arvsfonden, 3 miljoner kr årligen, bör vidare anslås till ungdomsorganisationerna för bidrag till utvecklingsarbete kring alternativa sommarverksamheter.

Kommunerna bör stimuleras till ökade fritidsinsatser under sommarmånaderna. Detta föreslås ske genom ett särskilt statligt bidrag som fastställs till 300 kr per plats. Bidraget bör relateras till antalet barn i skolåldrarna i fritids- och familjedaghem.

Den störtsjö av goda förslag i fråga om barnomsorgen som nu väller fram bör naturligtvis hälsas med gillande. Men som

en dyr erfarenhet lärt oss, sociala reformer bör genomföras med hänsyn till resurserna och inte laborera med omöjliga tidschema. Efter den 19 september lär ambitionerna skruvas ned lite här och var.

"Barnnatthem"

Den nya LO-tidningen, efterträdare till *Fackföreningsrörelsen*, ägnar i sitt nr 2/76 en dryg sida åt barnomsorgen. LO har ju särskilt drivit skiftarbetarnas intresse av nattöppna daghem. Bror Rexed säger i en intervju:

— Får vi pengar av socialdepartementet startar vi försök med någon form av nattöppna daghem. Vi är klart positiva till en sådan försöksverksamhet.

— Jag erkänner att vi inte orkat med vårt ansvar i den här viktiga frågan.

— Det är i första hand vår uppgift att komma med riktlinjer och rekommendationer till kommunerna om hur barnomsorgen ska se ut, liksom att initiera och utvärdera försöksverksamhet. Men vi har varken haft pengar, personal eller ork att ta oss an öppethållandetiderna, säger Bror Rexed.

— Självfallet är det här ett ansvar också för socialdepartementet. Som politiker bör de ju där hålla uppsikt på problem som människor har och det är alldeles uppenbart att skiftarbetande och andra har stora problem med sin barnomsorg.

— Men problemet är inte enkelt. Hela daghemsfrågan, att samhället ska ansvara för barnomsorgen, har det länge rått delade meningar om. Att starta en sådan service tex på nätterna, har varit väldigt känsligt.

— Därför har det också tidigare varit svårt att få tag i kommuner som velat ha sådan verksamhet.

Ur Socialhuvudtiteln

Årets socialhuvudtitel omfattar drygt 31 miljarder kr., vilket är en ökning med ca 4,6 miljarder kr.

De största utgiftsposterna i socialhuvudtiteln är folkpensioner och sjukförsäkring 20 893 milj. kr., ekonomiskt stöd åt barnfamiljerna 3 823 milj. kr. och sociala serviceåtgärder 1 726 milj. kr.

Utöver de direkta statliga insatserna på socialhuvudtiteln svarar kommuner och landsting och i hög grad även den allmänna försäkringen för betydande kostnader inom socialpolitiken. De totala samhällsutgifterna för den sociala tryggheten kan för år 1976 beräknas till ca 74 miljarder kr. Här följer de tio viktigaste posterna i de totala socialutgifterna:

Milj. kr.

Folkpension (inkl. bostadstillägg)	18 600
ATP-pension	6 750
Social omvårdnad för äldre och handikappade	3 350
Hälso- och sjukvård m m	17 800
Sjukförsäkring och tandvårdsförsäkring	14 200
Barnomsorgen m m	3 800
Barnbidrag	3 250
Bostadstillägg för barnfamiljer m m	1 800
Föräldraförsäkring	1 400
Socialhjälp	600

De insatser som görs för medborgarnas sociala trygghet motsvarar ett belopp som räknat i andel av bruttonationalprodukten ökat från 17 % år 1970 till 24 % år 1976.

Ökade insatser för handikappade

Samhällets sociala åtgärder för handikappade fortsätter att öka. Sammanlagt beräknas statens insatser för handikappade nästa budgetår öka med ca 850 milj. kr. till ca 6 120 milj. kr.

De kostnader under folkpensionsanslaget som gäller förtidspensioner till handikappade och handikapparsättningar m m ökar med 285 milj. kr. till 3 430 milj. kr. Andra anslag i socialhuvudtiteln som avser åtgärder för handikappade ökar med ca 74 milj. kr. till 288 milj. kr. Detta gäller

blå insatserna för psykiskt utvecklingsstörda. Bidragsreglerna ändras till att gälla även vid förhyrning av lokaler för psykiskt utvecklingsstörda och för anordnande av fristående elevhem. Kostnadsökningen beräknas till ca 3 milj. kr. Statsbidragen till landstingen för driften av särskolor beräknas öka med ca 64 milj. kr. till 238 milj. kr.

Samarbetet mellan handikapporganisationerna och samhällets organ har utvecklats och befästs. Statsbidraget till handikapporganisationernas verksamhet höjs med 1 milj. kr. till 5,5 milj. kr.

För hjälpmedelsverksamheten beräknas kostnaderna inom sjukförsäkringen öka med ca 30 milj. kr. till 177 milj. kr. Vidare beräknas ökade medel för social hemhjälp och färdtjänst för handikappade.

På andra anslag i statsbudgeten ökas insatserna för handikappade med 450 milj. kr. till 2 290 milj. kr. för utbildning, arbete och bostäder.

Fler sjukbesök — ökat personalbehov

1974 gjorde var och en av oss 2 besök hos en läkare anställd av offentliga myndigheter. 1980 kommer vi att göra 2,6 besök. Det innebär en ökning från 16,6 miljoner till 22,3 miljoner per år. Och den största delen av det ökade antalet besök hos läkare blir på distriktsläkarmottagningar och vårdcentraler.

Blå detta kan man läsa ut i de planer för landstingens verksamhet fram till 1980 som landstingsförbundet tillsammans med socialstyrelsen ställt samman. För att fullständiga beträffande läkarbesöken bör det sägas att vi 1974 gjorde 0,5 besök per invånare hos privatpraktiserande läkare.

Utvecklingen i fråga om vårdplatser ger en splittrad bild. Antalet platser i kroppslig korttidssjukvård — att skilja mot långtidssjukvården — kommer att minska under den här perioden. Inte mycket men ändå noterbart. Från 5,4 platser per 1 000 invånare 1974 till 5,2 1980. Den kroppsliga långtidssjukvårdens platser ökar däremot i antal med

12 000, från 37 800 till 49 800. På 1 000 invånare över 70 år går det nu 48 sådana platser — 1980 blir det 55 platser. Samtidigt sker det en ökad satsning på hemsjukvård.

Inom det psykiatriska området minskas platsantalet från 33 600 1974 till 32 500 1980. Den öppna psykiatriska vården får ökade resurser.

Inom folktandvården beräknas antalet patienter öka från 2,2 miljoner under 1974 till 3,2 miljoner 1980. I åldersgruppen upp till 16 år räknar man med att kunna behandla 90 procent mot 70 procent under 1974. Behandlade i åldersgruppen 17—19 år väntas öka från 70 till 90 procent.

Mer öppna boende- och verksamhetsformer blir det i fråga om omsorger om psykiskt utvecklingsstörda. Antalet platser vid inackorderingshem väntas öka med dryga 15 procent per år t ex.

För den här refererade utvecklingen går det förstås åt mera personal. Om man räknar om alla tjänster i heltidstjänster fanns det 1974 199 000 sådana. Motsvarande siffror 1980 blir 240 000. Den relativt sett kraftigaste ökningen blir det i folktandvården, drygt 6 procent per år. I absoluta tal ökar antalet sjukvårdsbiträden och övrig biträdespersonal, sjuksköterskor och läkare mest — 9 500 sjukvårdsbiträden, 4 800 sjuksköterskor och 3 700 läkare under perioden.

Eftersom många är deltidsarbetande blir siffrorna för antalet anställda betydligt större än tidigare nämnda antal heltidstjänster. De 319 000 personer som 1974 arbetade inom den aktuella sektorn ökar till 384 000 1980.

Mellan 1976 och 1980 räknar landstingen med att behöva öka skatteuttaget med 0,27 kr per år i medeltal. Det innebär 11,87 kr 1980 jämfört med 10,78 kr för 1976.

Sjukfrånvaron kostar miljarder

Företagen måste skaffa sig ett nytt grepp på sin frånvarostatistik. I stället för att, som nästan alla gör, enbart stirra på frånvarotiden måste man börja räkna frånvarotillfällena. Det är framför allt

antalet tillfällen som ger företagen deras miljardkostnader för frånvaron.

Till den slutsatsen har Anders E Norén på SAF:s tekniska avdelning kommit efter en undersökning som bl a visar att svensken med sina 106 miljoner frånvarodagar om året är sjukast av alla i hela den industrialiserade världen, konstaterar Arbetsgivar-
nen 3/76.

Varje frånvaro tvingar företaget till omplaceringar och improvisationer som kan beröra också andra enheter i företaget. Följden blir splittrade arbetslag, irriterationer, lägre kvalitet på det utförda arbetet, lägre produktion, ökad kassation, eventuellt fördröjda leveranser.

Ett företag med 10 000 anställda har beräknat sina totala frånvarokostnader till 50 miljoner kronor om året.

Om Karl Karlsson är borta en dag i taget vid 25 tillfällen så försorsakar han företaget ofantligt mycket mer bekymmer än Sven Svensson som är borta lika många dagar på året men vid bara ett enda tillfälle.

Alltså bör man enligt Anders Norén räkna tillfällena först och främst. Och gör man det på de aktuella frånvarosiffrorna så kommer man enligt hans undersökning till att det är korttidsfrånvaron (frånvaro i 7 dagar eller mindre) som svarar för 75 procent av alla frånvarotillfällen.

Onödig långvård

Handikappsamverkan har i nr 6/75 följande meddelande under rubriken "Långvård i onödan".

Stockholms läns landsting har gjort en undersökning bland svårt rörelsehindrade patienter inom långtidsvården, som under vissa förutsättningar skulle kunna skrivas ut från landstingens långvårdsinstitutioner. Resultatet av undersökningen är tämligen skrämmande — eller uppmunrande — det beror på hur man ser det.

Av de 427 patienter det var frågan om skulle 10 % kunna klara ett enskilt boende i handikappanpassad lägenhet, förutsatt

viss hemhjälp, 49 % skulle kunna bo i servicehus, pensionärshotell eller ålderdomshem, 41 % skulle kunna bo i en handikappanpassad bostad med tillgång till dygnet-runt-service, dvs typ Focus eller liknande.

Det är ett skrämmande resultat, såtillvida att de här människorna alldeles i onödan framlever sina dagar på en långvårdsinstitution. Men det är också ett uppmuntrande resultat, det visar att många handikappade som idag finns på institutioner inte alls är hänvisade dit för alltid. Det visar att med en utbyggd service så kan också svårt handikappade klara av att bo utanför institutionerna. Och det är positivt om vi får fram siffror på det. Det är lättare att övertyga beslutsfattarna om bättre service då.

"Importerade galningar" och inhemska

Tidskriften *Ord och Bild* har utgivit ett specialnummer "Om sjukvården" och Leif Carlsson skriver i *SvD* att det inbjuder till "en vandring i sällsamheter".

Ivan Illichs ryktbara bok om "Den farliga sjukvården" — där meningen så kunde fattas kort att sjukvården gör fler människor sjuka än den botar — anmälades på sin tid i dessa spalter av Gunnar Biörck under rubriken "Måste vi importera galningar?"

Ord & Bild svarar för sin del uppenbarligen ja på den frågan. Mer än så: genom att välja den franske marxisten André Gorz till att presentera och kommentera Illich har man lyckats göra det besynnerliga konstigare, det godtyckliga rent absurt.

"Sjukhusen skulle kunna skicka hem 85 procent av patienterna utan några direkta medicinska olägenheter", får vi läsa; och tänker på de korridorpatienter i Stockholm som vederbörande överläkare av enkla humanitära skäl bara inte kan skicka hem, hur önskvärt det än vore från institutionens och personalens synpunkt.

Att ta reda på varför en människa är sjuk är besvärligt nog för läkare; ofta misslyckas de. För Gorz är saken desto enklare: "Kapitalismen leder på så sätt till

att individerna fräntas sina sjukdomar och sin hälsa..." Ja, så står det; att det inte betyder att individerna blir av med sina sjukdomar förstås av sig självt, så användes språket i dessa kretsar.

Gorz tvekar något inför Illichs uppmaning till "var och en av oss att vägra sjukvård för egen del". Han är nämligen ledsen inför tanken att "lönearbetare tvingas avstå från nödvändig vila från arbetet, moderskapsledighet och sjukdom". Än en gång: jag försäkrar att det står så. Däremot intet om eventuella olägenheter, för lönearbetare eller andra, av att avstå från kirurgisk assistans när sådan enligt borgerligt-kapitalistiskt synsätt är påkallad. Att dras med gallsten till dess att revolutionen avskaffar lönearbetet kan vara plågsamt nog; att göra på samma sätt med hjärntumör eller blindtarmsinflammation lär vara rent livsfarligt.

Till den stora, glänsande galenskapens rymd, där Illich och Gorz på väldiga vingar svingar sig fram så obesvärat som endast den hemtame förmår, kan inte *Lotte Möller* nå upp. Inte desto mindre utgör hennes rapport om läkarroller, "Reparatörer och specerihandlare", ett aktningsvärt försök i samma riktning.

Den metod hon använt är den klassiska: ett rött hårstrå i soppan i Paris bevisar att fransyskor är rödhåriga och snuskiga. Hon har rentav talat med ett tiotal läkare. Med stolthet påpekar hon — riktigt nog — att ingen vettig läkare skulle uttala sig i allvarliga och generella frågor på basen av ett så bräckligt och godtyckligt material. Detta visar nämligen, menar hon, att hon är fri från positivistiskt och naturvetenskapligt tänkande; och däri har hon rätt.

Med triumferande uppsyn berättar *Lotte Möller* att hennes "tidigare journalistiska upplevelser" ingalunda bekräftat "att läkaren generellt sett skulle motsvara bilden av en allvetande gud".

I hemligt förtroende kan jag berätta för henne, med stöd av liknande material, att hon har rätt; fast det är sant att ingen av de läkare jag haft nöjet att tala med gjort anspråk på den nämnda kvalifikationen.

Dålig avfallshantering i Sverige

Skall vi någonsin få en fram-synt avfallshantering? frågar Bo Rosén i en artikel i *Kommunal tidskrift* (1/76). Han menar att det i vårt land sker ett föga miljövänligt slöseri. Titta på Italien, uppmanar han och berättar:

Rom och Perugia har ett enskilt företag som i Rom kallas SORAIN (Società Riutilizzazione Agricola Industriale) byggt upp en anläggning, där man försöker återvinna så mycket det rimligen går av hushållsavfallet. Proceduren är i korthet följande.

- Automatisk sortering inleder.
- 3 % utgörs av metall som efter utbränning och avtenning pressas i balar på 150 kg och säljs till järnbruk.

- 10 % omfattar papper som omvandlas till pappersmassa. Säljs till pappersbruk.

- 23 % omvandlas till kreatursfoder i form av pellets, dvs stavar som är drygt centimeterlånga och ett par millimeter smala. Produkten, avvattnad och lätt att frakta är fri från smittämnen, innehåller 14 % protein och 18 % fiber. Den är lättsåld. Innehållet av tungmetaller m m är försumbart, menar företaget.

- 22 % bryts ned till kompost i form av pellets, vilket gör att det inte är några svårigheter att bli av med den.

- Avfallets glasinnehåll skall man också ta vara på, likaså plasten. Man tycks inte vara helt på det klara med hur plaståtervinningen skulle ske. Men avsikten är att nyttiggöra även dessa delar av avfallet.

● Det som inte kan återvändas bränns i en ugn, vars värme tas om hand i den övriga produktionen. Det finns dock ytterligare en del nedbrytbart som läggs i kompost, men den konsistensen är man inte nöjd med. — Den har för mycket plast, påpekar företagschefen Carlo Noto La Diega.

1 200 ton/dag tas om hand på det här sättet, och det är bara en sektor av Roms totala mängd hushållsavfall.

Kostnaderna för avfallshantering i Rom är av intresse. Kommunen betalar till entreprenör som bränner 80—100 kr/ton, till den som komposterar 50 kr/ton och till den som tar hand om det för deponering 20—25 kr/ton. SORAIN får ca 23 kr/ton.

Till denna låga kostnad måste ovillkorligen läggas den avsevärda vinst det innebär att råvaror i avfallet återvinns. Rom kunde mycket väl ha nöjt sig med att låta deponera alltsammans (även om det kanske skulle stött på problem med tanke på marktillgången), men handlade vid-synt åtminstone i den här sektorn av huvudstaden. Andra företag sköter hanteringen i de tre andra sektorerna.

Invandrarna och valet

Generaldirektör Kjell Öberg i Statens invandrarverk brukar i verkets tidskrift *Ny i Sverige* skriva förnuftiga saker. I nr 5/75 begär han dock en odömeslöshet då han publicerar ett av zigenarhat genomsyrat ytterst vulgärt brev som kontrast mot en protest

mot invandrarverkets medverkan till vissa utlänningars förpassning. Man förstår vart han syftar, i synnerhet som han ger aktstyckena rubriken "Polarisering" men i synnerhet hatbrevet borde inte ha tryckts. Det är sant att stora delar av vårt folk ställer sig negativa till invandrarna men de flesta har lugna argument att komma med.

Intressantare är då de aktuella artiklarna om invandrarernas nyvunna rösträtt. Det är 220 000 invandrare som berörs, och valstatistiken anser att det finns vissa risker för att missnöjespartier à la Glistrup skall fiska i grumligt vatten.

Jonas Widgren, arbetsmarknadsdepartementet och (s), tror att det första valet är mycket viktigt för det framtida valbeteendet. Han menar att partierna här har möjlighet att få en stor väljarkader som de kan dra nytta av också i framtida val. Sven Reinans, från statistiska centralbyrån och (fp), anser att invandrarna i stor utsträckning kommer att bete sig som de svenska förstagångsväljarna — invandrarna är alltså en mycket rörlig och oenhetlig väljargrupp och röstar förmodligen i mindre utsträckning än befolkningen i stort.

Båda är överens om att valet blir mycket spännande att följa. I storstadskommunerna kan ju invandrarösterna komma att bli avgörande för utgången: i Stockholm, Göteborg och många av kranskommunerna. Det parti som glömmer invandrarna kommer att dyrt få sota för det.